COMENIUS: ACTA FACULTATIS IURIDICAE UNIVERSITATIS COMENIANAE
Tomus XLV
2/2026

BUDÚCNOSŤ ANONYMITY DARCOV GAMÉT V EURÓPSKOM PRÁVNOM PRIESTORE

JUDr. Martina Babušíková

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra občianskeho práva
martina.babusikova@uniba.sk

Budúcnosť anonymity darcov gamét v európskom právnom priestore

Príspevok sa systematicky zaoberá otázkou anonymity darcov gamét v kontexte asistovanej reprodukcie, so zreteľom na kolíziu medzi právom darcu na ochranu súkromia a právom dieťaťa na poznanie biologického pôvodu. Cieľom je posúdiť normatívnu udržateľnosť anonymity v optike súčasných právnych a etických štandardov. Analýza vychádza z rámca ochrany základných práv, najmä princípu najlepšieho záujmu dieťaťa, pričom zohľadňuje rôznorodosť právnych úprav v európskom priestore. Osobitná pozornosť je venovaná vplyvu genetického testovania, ktoré oslabuje faktickú anonymitu darcov. Príspevok poukazuje na trend odklonu od anonymného modelu a zdôrazňuje potrebu revízie právnej úpravy s dôrazom na ochranu práv dieťaťa.

The future of gamete donor anonymity in the European legal framework

The paper systematically examines the issue of gamete donor anonymity in the context of assisted reproduction, with particular emphasis on the conflict between the donor's right to privacy and the child's right to know their biological origin. Its primary objective is to assess the normative sustainability of donor anonymity in light of contemporary legal and ethical standards. The analysis is grounded in the framework of fundamental rights protection, especially the principle of the best interests of the child, while also taking into account the diversity of legal regulations across Europe. Particular attention

is paid to the impact of genetic testing, which increasingly undermines the factual anonymity of donors. The paper identifies a gradual shift away from anonymous donation models and argues for a reassessment of the existing legal framework, with a stronger emphasis on safeguarding the rights of the child.

Kľúčové slová: anonymita darcov gamét, asistovaná reprodukcia, právo na identitu, biologický pôvod dieťaťa, najlepší záujem dieťaťa

Keywords: donor anonymity, assisted reproduction, right to idnetity, child´s biological origin, best interests of child

https://doi.org/10.46282/afi.2026.2.04

Relevantné právne predpisy: Európsky dohovor o ľudských právach; Dohovor o právach dieťaťa; Charta základných práv Európskej únie; Dohovor o ľudských právach a biomedicíne; Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/23/ES; zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov; zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov; zákon č. 317/2016 Z. z. o požiadavkách a postupoch pri odbere a transplantácii ľudského orgánu, ľudského tkaniva a ľudských buniek a o zmene a doplnení niektorých zákonov (transplantačný zákon); zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov; LOI n° 2021-1017 du 2 août 2021 relative à la bioéthique (1); Lag (2006:351) om genetisk integritet m.m.

Relevantná judikatúra: Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci ODIÈVRE vs. Francúzsko zo dňa 13. 2. 2003, sťažnosť č. 42326/98; Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci JÄGGI vs. Švajčiarsko zo dňa 13. 10. 2006, sťažnosť č. 58757/00; Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci GODELLI vs. Taliansko zo dňa 25. 9. 2012, sťažnosť č. 33783/09.

Úvodné východiská

Asistovaná reprodukcia predstavuje etablovaný medicínsko-právny koncept, ktorého integrálnou súčasťou je aj problematika darcovstva gamét. Predmetná oblasť však nie je izolovaná od širších bioetických a právnych otázok spojených s reprodukčnou medicínou. *„Už v priebehu druhej polovice minulého storočia však vedci dosiahli veľký pokrok v oblasti výskumu a manipulácie s genetickou výbavou človeka, čím nielen výrazne posunuli hranice ľudského poznania, ale zároveň vytvorili priestor pre otvorenie systematického diskurzu o úplne nových otázkach biotického charakteru.“*[1]

Jednou z otázok, ktoré sa v tomto kontexte dostávajú do centra odbornej a právnej reflexie, je legitimita tradičného modelu darcovstva gamét. Táto koncepcia bola konvenčne konštruovaná na princípe anonymity darcu, pričom jej ratio spočívalo v ochrane jeho súkromnej sféry, zachovaní jeho rodinných a osobnostných väzieb a zároveň v podpore dostupnosti reprodukčných metód prostredníctvom minimalizácie bariér darcovstva. V aplikačnej praxi však dochádza k postupnému oslabovaniu uvedeného systému, a to najmä v dôsledku narastajúcich požiadaviek osôb narodených z darovaných gamét na sprístupnenie informácií o ich biologickom pôvode. Tieto požiadavky sú opodstatňované predovšetkým právom na identitu, potrebou poznania genetických väzieb a ich významom pre zdravotný a psychologický status jednotlivca. V dôsledku toho vzniká normatívne relevantný konflikt medzi právom darcu na ochranu súkromia a právom dieťaťa na poznanie svojho biologického pôvodu.[2]

---

[1] VALC, J. Asistovaná reprodukce a její vliv na právní status (nad)početého embrya či dospívajícího dítěte. In: *Časopis zdravotnického práva a bioetiky* [online]. Praha: ÚSP AV ČR, 2017, roč. 7, č. 3 [cit. 2026.05.29]. ISSN 1804-8137. Dostupné na: https://www.fmed.uniba.sk/fileadmin/lf/sucasti/Teoreticke_ustavy/Ustav_socialneho_lekarstva_a_lekarskej_etiky/medicinska_etika/Seminar3_Text1_Asistovana_repodukcia_J.Valc.pdf

[2] *„V právnych a etických diskusiách o anonymite darcov sa opakovane objavuje niekoľko kľúčových práv a záujmov, ktoré je potrebné vzájomne vyvažovať. Ide najmä o právo dieťaťa poznať okolnosti svojho počatia a biologický pôvod, právo príjemcov vytvoriť a zachovať integritu rodinného života, právo darcov na ochranu súkromia, právo jednotlivcov vrátane osôb bez partnera na rodičovstvo, ako aj záujem spoločnosti na predchádzaní príbuzenským manželstvám a reprodukčným vzťahom medzi geneticky príbuznými osobami.“* In: POLYAKOVA, I. G. et al. Donor Programs in Human Reproduction: Reviewing the Debate on Anonymityand Openness. In: *Changing Societies & Personalities* [online]. Yekaterinburg: Ural Federal University, 2025, roč. 9, č. 3 [cit. 2026.05.29]. Dostupné na: https://changing-sp.com/ojs/index.php/csp/article/view/810/357

1 Pojmový rámec asistovanej reprodukcie v súvislosti s darcovstvom gamét

„Asistovanú reprodukciu treba vnímať vo svojej podstate nie ako jeden konkrétny postup, ale ako súbor postupov, ktorých cieľom je počatie dieťaťa.“[3]

Do rámca regulovaných oblastí medicínskeho práva patrí aj asistovaná reprodukcia, ktorá zahŕňa súbor biomedicínskych postupov spočívajúcich v manipulácii s ľudskými pohlavnými bunkami (gamétami) a embryami mimo ľudského tela (in vitro) za účelom dosiahnutia oplodnenia a následného tehotenstva.[4] Táto oblasť je charakteristická prepojením biologických procesov reprodukčnej medicíny s normatívnymi požiadavkami vyplývajúcimi z ochrany základných práv a právnej regulácie zdravotníckych služieb. V reakcii na narastajúci problém neplodnosti v európskom priestore nadobúdajú metódy medicínsky asistovanej reprodukcie čoraz väčší význam, pričom v mnohých prípadoch predstavujú jedinú možnosť, ako zabezpečiť uplatňovanie reprodukčných práv dotknutých osôb. Užšie chápanie tohto pojmu bolo vymedzené v rámci spolupráce Svetovej zdravotníckej organizácie a Medzinárodného výboru pre monitoring metód asistovanej reprodukcie, podľa ktorého ide o: *„...všetky procesy alebo liečebné postupy*[5]*, ktoré in vitro pracujú s ľudskými oocytmi a spermiami alebo embryami s cieľom dosiahnuť tehotenstvo.“*[6] V širšom právno-teoretickom ponímaní možno asistovanú reprodukciu chápať ako súbor diagnostických a terapeutických postupov, ktoré sú podmienené odborným medicínskym zásahom a smerujú k liečbe neplodnosti, pričom ich realizácia je

[3] VALC, J. Asistovaná reprodukce a její vliv na právní status (nad)počatého embrya či dospívajícího dítěte. In: *Časopis zdravotnického práva a bioetiky* [online]. Praha: ÚSP AV ČR, 2017, roč. 7, č. 3 [cit. 2026.05.29]. ISSN 1804-8137. Dostupné na: https://www.fmed.uniba.sk/fileadmin/lf/sucasti/Teoreticke_ustavy/Ustav_socialneho_lekarstva_a_lekarskej_etiky/medicinska_etika/Seminar3_Text1_Asistovana_repodukcia_J.Valc.pdf

[4] ŘEŽÁBEK, K. *Asistovaná reprodukce pro lékaře*. Praha: Maxdorf, 2024, s. 12. ISBN 978-80-7345-154-7.

[5] „*Je to predovšetkým (nie však iba IVF), intrafallopický prenos gaméty, intrafallopický prenos zygoty, prenos tubulárnych embryí, kryokonzervácia gamét a embryí, darovanie oocytov a embryí a gestačná surogácia. Metódy asistovanej reprodukcie nezahŕňajú asistovanú insemin——áciu (umelú insemin——áciu) pomocou spermií od partnera ženy alebo od darcu spermií.“* In: ZEGERS-HOCHSCHILD, F. et al. International Committee for Monitoring Assisted Reproductive Technology (ICMART) and the World Health Organization (WHO) revised glosssary of ART terminology. Fertility and Sterility. In: *Human Reproduction* [online]. Elsevier, 2009, roč. 24, č. 11 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0015028209036887

[6] Tamtiež.

determinovaná osobitným právnym režimom zdravotnej starostlivosti.[7] Metódy asistovanej reprodukcie zahŕňajú rôzne medicínske postupy, pričom v priebehu posledných desaťročí prešli tieto technológie výrazným vývojom a zdokonalením[8], vďaka čomu v súčasnosti poskytujú široké spektrum možností, prispôsobených individuálnym potrebám jednotlivcov a párov.[9]

Neoddeliteľnou súčasťou asistovanej reprodukcie je **darcovstvo gamét**, ktoré možno vymedziť ako právne regulovaný mechanizmus založený na využití reprodukčného materiálu tretej osoby na účely oplodnenia.[10] Ak použitie vlastných gamét nie je možné, reprodukčný proces môže byť realizovaný prostredníctvom darovaných pohlavných buniek alebo darovaných embryí. Darcovská reprodukcia[11] označuje využitie takto poskytnutého reprodukčného materiálu od tretej osoby za účelom dosiahnutia rodičovstva príjemcov.[12]

---

[7] DUFALOVÁ, L. *Surogačné materstvo.* Bratislava: Wolters Kluwer: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2020, s. 60. ISBN 978-80-571-0241-0.

[8] Asistovaná reprodukcia sa využíva už viac ako štyri desaťročia, pričom možno konštatovať, že sa výkonom jej jednotlivých metód narodilo celosvetovo viac ako 10 miliónov detí. V rámci európskeho priestoru tvorili v roku 2019 približne 3 % všetkých pôrodov deti počaté prostredníctvom asistovanej reprodukcie. Máme za to, že predmetné štatistiky poukazujú na narastajúci význam týchto reprodukčných techník pri zmierňovaní negatívnych dôsledkov demografického poklesu na európskom kontinente. In: WEI, Y. et al. Burden of female infertility in 204 countries and territories, 1990–2021: results from the Global Burden of Disease Study 2021. In: *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology* [online]. Taylor & Francis Group, 2025, roč. 46, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0167482X.2025.2459618?scroll=top&needAccess=true#abstract

[9] AMERICAN SOCIETY FOR REPRODUCTIVE MEDICINE. *Assisted Reproductive Technology: A Guide for Patients* [online]. Birmingham: Fertility Answers, 2016 [cit. 2026.05.25]. Dostupné na: http://www.fertilityanswers.com/wp-content/uploads/2016/04/assisted-reproductive-technologies-booklet.pdf

[10] RYBÁNSKA, L. Prehľad aktuálnych techník asistovanej reprodukcie. In: *Aktuálne medicínske a právne aspekty asistovanej reprodukcie.* Bratislava: SOLEN, 2025. s. 116–119. ISBN 978-80-89858-37-8.

[11] „*Darovanie gamét sa stalo kľúčovou súčasťou asistovaných reprodukčných technológií, poskytujúc nádej jednotlivcom a párom zápasiacim s neplodnosťou, čím sa stáva čoraz dôležitejším aspektom modernej reprodukčnej medicíny. Prvé zdokumentované darovanie spermií sa uskutočnilo v roku 1884 v USA a prvé darovanie oocytov v roku 1983 v Austrálii. Odvtedy sa darovanie gamét dramaticky rozšírilo a v posledných rokoch približne štvrtina osôb počatých z darcovstva gamét v USA pochádza z darovaných oocytov. V Európe sa každoročne narodí približne 100 000 detí v dôsledku darovania gamét.*“ In: HENRY, L. et al. FIGO position statement: Gamete donations. In: *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. John Wiley & Sons Ltd, 2025, roč. 170, č. 1 [cit. 2026.05.15]. Dostupné na: https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ijgo.70200

[12] TURKMENDAG, I. The Donor-conceived Child's 'Right to Personal Identity': The Public Debate on Donor Anonymity in the United Kingdom. In: *Journal of Law and Society* [online].

Cieľom inštitútu anonymity darcu v oblasti asistovanej reprodukcie je umožniť vytváranie rodinných vzťahov bez zapojenia tretích osôb, zabezpečiť dôvernosť citlivých informácií a minimalizovať riziko stigmatizácie či psychickej záťaže. Rodičovstvo už teda nie je nevyhnutne viazané na prirodzenú reprodukčnú schopnosť jednotlivcov ani na heterosexuálny partnerský zväzok. V podmienkach súčasnej spoločnosti sa čoraz častejšie stáva výsledkom využitia asistovanej reprodukcie a autonómnych reprodukčných rozhodnutí.[13] Napriek týmto prínosom však anonymné darcovstvo vyvoláva otázky týkajúce sa práv osôb počatých v rámci predmetného procesu, ktoré môžu v dôsledku neznalosti svojho biologického pôvodu čeliť problémom súvisiacim s vytváraním vlastnej identity.[14] Darcovstvo gamét je spojené tiež s osobitným právnym postavením darcu, ktoré sa v súvislosti s úpravou jeho anonymity, prejavuje najmä v ochrane osobnostných práv a vymedzení právnych dôsledkov vo vzťahu k takto narodenému dieťaťu a ostatných zúčastneným subjektom. Doterajšie odborné poznatky neposkytujú jednoznačný záver o tom, či otvorené alebo anonymné darcovstvo prináša priaznivejšie dôsledky pre jednotlivé zainteresované skupiny. Napriek tomu však možno konštatovať, že najvýraznejší záujem o získanie identifikačných údajov darcu prejavujú práve osoby počaté z darcovstva gamét. Naopak, darcovia a príjemcovia zastávajú rozmanité postoje ku predmetnej otázke a k rozsahu informácií, ktoré by mali byť sprístupnené.[15] *„V spoločnostiach, v ktorých sa genetická príbuznosť považuje zároveň za prirodzenú ľudskú potrebu a za spoločensky etablovanú normu, môže počatie prostredníctvom darcovského reprodukčného materiálu vyvolávať percepciu abnormality a narodenie dieťaťa počatého týmto spôsobom môže predstavovať trvalý znak sociálnej odlišnosti pripisovaný rodine. Preto väčšina takýchto rodín prijíma stratégiu kontroly a regulácie informácií, ktorej cieľom je zabezpečiť dieťaťu*

Oxford: Wiley-Blackwell, 2012, roč. 39, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-6478.2012.00570.x?msockid=1fe88959bdb4682127669e39bc556922

[13] TAKES, F. The child's best interest in gamete donation. In: *Bioethics* [online]. Oxford: John Wiley & Sons Ltd, 2021, roč. 36, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9298027/

[14] POLYAKOVA, I. G. et al. Donor Programs in Human Reproduction: Reviewing the Debate on Anonymityand Openness. In: *Changing Societies & Personalities* [online]. Yekaterinburg: Ural Federal University, 2025, roč. 9, č. 3 [cit. 2026.05.29]. Dostupné na: https://changing-sp.com/ojs/index.php/csp/article/view/810/357

[15] Tamtiež.

i rodičom čo najvyššiu mieru psychickej pohody a sociálnej akceptácie, aby bola daná skúsenosť prežívaná ako čo najviac „prirodzená“. “[16]

Normatívna úprava týchto postupov preto nemá výlučne technicko-medicínsky charakter, ale predstavuje výraz hodnotového rozhodnutia zákonodarcu o hraniciach prípustnosti zásahov biomedicíny do ľudskej reprodukcie. „*Podľa nášho názoru však riešením nie je len novelizácia jedného alebo dvoch ustanovení zákona, ale celková zmena prístupu, pri ktorej si zákonodarca uvedomí, že právo musí nielen reflektovať biologické poznatky, ale aj stanovovať biomedicíne jasné hranice. V opačnom prípade totiž môžeme hovoriť o stave, keď je pod zámienkou vedeckého pokroku a „záchrany“ spoločnosti porušovaná základná hodnota spočívajúca v absolútnej ochrane ľudského života a rešpektovaní jeho dôstojnosti. “*[17] Z tohto dôvodu je potrebné predmetnú oblasť vnímať ako dynamicky sa vyvíjajúci regulačný segment, v ktorom dochádza k neustálemu napätiu medzi technologickým pokrokom a požiadavkami ochrany základných práv, čo si vyžaduje priebežnú revíziu legislatívnych riešení a ich zosúlaďovanie s ústavne garantovanými hodnotami.

2 Komparatívno-právna analýza modelov právnej úpravy v európskom priestore

Právna úprava darcovstva gamét v európskom priestore nie je harmonizovaná, čo vedie k existencii viacerých regulačných prístupov, ktoré sa zásadne odlišujú najmä v otázke anonymity darcu.[18] Napriek tejto diverzite možno identifikovať tri základné modely právnej úpravy,

[16] TURKMENDAG, I. The Donor-conceived Child's 'Right to Personal Identity': The Public Debate on Donor Anonymity in the United Kingdom. In: *Journal of Law and Society* [online]. Oxford: Wiley-Blackwell, 2012, roč. 39, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-6478.2012.00570.x?msockid=1fe88959bdb4682127669e39bc556922

[17] VALC, J. Asistovaná reprodukce a její vliv na právní status (nad)početého embrya či dospívajícího dítěte. In: *Časopis zdravotnického práva a bioetiky* [online]. Praha: ÚSP AV ČR, 2017, roč. 7, č. 3 [cit. 2026.05.29]. ISSN 1804-8137. Dostupné na: https://www.fmed.uniba.sk/fileadmin/lf/sucasti/Teoreticke_ustavy/Ustav_socialneho_lekarstva_a_lekarskej_etiky/medicinska_etika/Seminar3_Text1_Asistovana_repodukcia_J.Valc.pdf

[18] CORREIA, M. et al. The Right to Be Forgotten versus the Right to Disclosure of Gamete Donors' ID: Ethical and Legal Considerations. In: *Acta bioethica* [online]. Santiago: Universidad de Chile, 2021, roč. 27, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/352336431_The_Right_to_Be_Forgotten_versus_the_Right_to_Disclosure_of_Gamete_Donors%27_ID_Ethical_and_Legal_Considerations

a to anonymný model, model identifikovateľného darcu a hybridné prístupy, ktoré predstavujú ich kombináciu.

Anonymný model je založený na absolútnej ochrane identity darcu, pričom právna úprava vylučuje možnosť sprístupnenia identifikačných údajov dieťaťu narodenému z darovaných gamét. *„Ešte donedávna odborníci v oblasti liečby neplodnosti neodporúčali otvorenosť pri darovaní gamét, pričom dôraz sa kládol na zachovanie diskrétnosti a anonymity darcov. Anonymné darovanie pritom znamená, že darca, zamýšľaní rodičia ani narodené deti nemajú možnosť získať vzájomné identifikačné informácie. Pred 90. rokmi 20. storočia bolo zároveň bežnou praxou systematické ničenie záznamov o darcoch.*“[19] Historicky ide o dominantný prístup, ktorého účelom bolo zabezpečiť ochranu súkromia darcu a podporiť dostupnosť darcovstva.

Z hľadiska judikatúry ESĽP[20] sa v tejto súvislosti javí ako významný rozsudok Odièvre vs. Francúzsko, v ktorom ESĽP posudzoval otázku anonymity biologickej matky v kontexte tzv. anonymného pôrodu. ESĽP konštatoval, že ochrana anonymity nemá povahu absolútneho práva, pričom ide o kolíziu dvoch legitímnych záujmov, a to ochrany súkromného života[21] a zároveň práva jednotlivca na poznanie vlastného biologického pôvodu ako súčasti osobnej identity. Absolútna anonymita darcu tak môže byť problematická z hľadiska proporcionality, a to za predpokladu, že vnútroštátna právna úprava neobsahuje dostatočné záruky umožňujúce aspoň čiastočný prístup k informáciám o biologickom pôvode, resp. mechanizmus sprostredkovaného prístupu k týmto informáciám. Uvedený rozsudok naznačuje, že existencia anonymného režimu sama osebe nepredstavuje porušenie požiadaviek vyplývajúcich z ochrany základných práv garantovaných EDĽP, pokiaľ vnútroštátna úprava zabezpečuje primeranú rovnováhu medzi dotknutými záujmami. Zároveň však implicitne naznačuje potrebu existencie

[19] HENRY, L. et al. FIGO position statement: Gamete donations. In: *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. John Wiley & Sons Ltd, 2025, roč. 170, č. 1 [cit. 2026.05.15]. Dostupné na: https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ijgo.70200

[20] Európsky súd pre ľudské práva, ďalej ako „***ESĽP***“

[21] čl. 8 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach, ďalej ako „***EDĽP***“ alebo „***dohovor***“: *„Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.“*
čl. 8 ods. 2 EDĽP:
„Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať s výnimkou prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom alebo zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo na ochranu práv a slobôd iných.“

mechanizmov zmierňujúcich negatívne dôsledky absolútnej anonymity.[22]

Absolútna anonymita biologickej matky bez existencie akéhokoľvek mechanizmu umožňujúceho vyvažovanie kolidujúcich práv predstavuje z pohľadu ochrany základných práv systematický deficit, ktorý je v rozpore s požiadavkami proporcionality inherentnými v práve na rešpektovanie súkromného života. Ako vyplýva z judikatúry ESĽP[23], právo jednotlivca poznať svoj pôvod tvorí integrálnu súčasť osobnej identity a spadá pod ochranu čl. 8 EDĽP, pričom jeho realizácia nemôže byť apriori a definitívne vylúčená jednostranným rozhodnutím inej fyzickej osoby. Právna úprava, ktorá priznáva absolútnu prioritu anonymite matky bez možnosti posúdenia konkrétnych okolností prípadu, bez prístupu aspoň k neidentifikujúcim informáciám a bez procesného rámca na prehodnotenie tohto rozhodnutia, neguje samotnú podstatu princípu spravodlivej rovnováhy medzi konkurenčnými právami. Takýto rigidný model nielenže znemožňuje akúkoľvek proporcionalizačnú úvahu zo strany verejnej moci, ale zároveň vedie k neodôvodnenému a trvalému zásahu do psychickej integrity jednotlivca, ktorého záujem na poznaní vlastnej identity pretrváva bez ohľadu na vek. V tomto kontexte sa absolútna anonymita javí ako neprimerané riešenie, ktoré prekračuje hranice priestoru voľnej úvahy štátu, keďže opomína potrebu dynamického vyvažovania práv a legitímnych záujmov všetkých dotknutých subjektov, vrátane potenciálnych práv ďalších biologických príbuzných.[24]

Francúzsko bolo tradične zaraďované medzi štáty anonymného modelu, v ktorom bola identita darcu chránená ako základný princíp fungovania systému asistovanej reprodukcie. V súčasnosti však tento model nemožno chápať ako absolútnu anonymitu v pôvodnom zmysle, keďže právna úprava bola významne aktualizovaná zákonom č. 2021-1017 z 2. augusta 2021 o bioetike[25]. Aktuálne francúzske právo zakladá systém, v ktorom je prístup k identite darcu viazaný primárne na dosiahnutie plnoletosti osoby narodenej z darcovstva a na jej individuálnu žiadosť, pričom darovanie gamét je podmienené súhlasom darcu s budúcim sprístupnením jeho identifikačných údajov. Tým sa anonymita transformuje na režim tzv. podmienenej anonymity, v rámci ktorého je identita darcu uchovávaná, avšak môže byť za stanovených podmienok

[22] Rozsudok ESĽP vo veci **ODIÈVRE vs. Francúzsko** zo dňa 13.02.2003, sťažnosť č. 42326/98.
[23] Rozsudok ESĽP vo veci **GODELLI vs. Taliansko** zo dňa 25.09.2012, sťažnosť č. 33783/09.
[24] Rozsudok ESĽP vo veci **GODELLI vs. Taliansko** zo dňa 25.09.2012, sťažnosť č. 33783/09.
[25] LOI n° 2021-1017 du 2 août 2021 relative à la bioéthique (1).

a v určitom rozsahu odkrytá. Predmetné zakladá právo osoby po dovŕšení 18. roku života získať identifikačné údaje darcu, ako aj vybrané neidentifikujúce údaje týkajúce sa jeho fyzických, sociálnych a zdravotných charakteristík. Správu týchto údajov zabezpečuje *Agence de la biomédecine* prostredníctvom špecializovaného orgánu – komisie, ktorá posudzuje splnenie zákonných podmienok. Máme za to, že takto koncipovaný model vyjadruje snahu francúzskeho zákonodarcu zachovať stabilitu a funkčnosť systému darcovstva gamét, avšak súčasne reflektuje posilnenie významu práva jednotlivca na poznanie svojho biologického pôvodu.[26]

„*V legislatívach založených na neanonymnom darovaní môžu osoby počaté z darcovstva – a výlučne ony – získať prístup k identifikačným informáciám o darcovi až po dosiahnutí určitého veku (15 – 18 rokov) na základe formálnej žiadosti. Výnimky z minimálneho veku existujú v Nemecku, kde nie je stanovený žiadny vekový limit na prístup k informáciám o darcovi*.“[27]

Model identifikovateľného darcu[28] vychádza z opačnej normatívnej premisy, podľa ktorej má dieťa právo na poznanie svojho biologického pôvodu, a preto právna úprava umožňuje po dosiahnutí určitého veku prístup k identifikačným údajom darcu. Tento model reflektuje postupné posilňovanie práva na identitu a princíp najlepšieho záujmu dieťaťa ako určujúce kritérium.

Za reprezentanta tohto modelu možno považovať Švédsko, ktoré je označované za jednu z prvých krajín, ktoré explicitne uprednostnilo právo osoby narodenej z darcovstva na poznanie svojho biologického pôvodu. Švédska právna úprava vychádza z predpokladu, že informácia o biologickom pôvode predstavuje významnú súčasť osobnej identity jednotlivca, a preto mu priznáva právo získať informácie o identite darcu gamét. Právny základ je obsiahnutý v zákone o genetickej integrite[29]. Takýto jednotlivec má po dosiahnutí dostatočnej zrelosti právo oboznámiť sa s údajmi o darcovi zaznamenanými v osobitnej zdravotnej dokumentácii vedenej príslušným zdravotníckym zariadením. Švédsky zákonodarca pritom nepriznáva darcovi možnosť dodatočne rozhodovať o tom, či budú jeho identifikačné údaje sprístupnené. Súhlas s budúcim sprístupnením identity predstavuje nevyhnutnú

[26] Kapitola III – Prístup k neidentifikačným údajom a k identite darcu gamét alebo embrya.

[27] HENRY, L. et al. FIGO position statement: Gamete donations. In: *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. John Wiley & Sons Ltd, 2025, roč. 170, č. 1 [cit. 2026.05.15]. Dostupné na: https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ijgo.70200

[28] Taktiež „*model regulovanej identifikovateľnosti*“.

[29] Lag (2006:351) om genetisk integritet m.m.

podmienku samotného darovania gamét. Darca preto vstupuje do systému s vedomím, že dieťa bude mať v určitom veku možnosť získať informácie o jeho totožnosti. Predmetné však nezakladá vznik právneho vzťahu medzi zúčastnenými subjektmi. Darca nenadobúda postavenie zákonného rodiča dieťaťa, nevznikajú mu rodičovské práva a povinnosti a rovnako mu nevzniká nárok na nadviazanie osobného kontaktu. Účelom teda nie je vytváranie rodinnoprávnych väzieb, ale možnosť získať informácie o vlastnom genetickom pôvode.[30] *„Povinné zaznamenávanie a registrácia identifikačných údajov darcov bola zavedená vo Švédsku už v roku 1984 a následne aj v Rakúsku, Austrálii, Fínsku, Francúzsku, Nemecku, Írsku, Holandsku, Nórsku, Portugalsku, Švajčiarsku, na Novom Zélande a v Spojenom kráľovstve. V mnohých z týchto krajín je neanonymné darovanie gamét s otvorenými informáciami o darcovi a príjemcoch jedinou možnosťou.“*[31]

Z judikatúry ESĽP[32] jednoznačne vyplýva, že právo na zistenie biologického pôvodu je integrálnou súčasťou práva na rešpektovanie súkromného života podľa čl. 8 EDĽP, keďže bezprostredne súvisí s osobnou identitou jednotlivca, ktorá patrí do jadra chránených hodnôt súkromnej sféry. Záujem jednotlivca na určení svojho pôvodu predstavuje „životne dôležitý záujem“ chránený EDĽP, ktorý pretrváva bez ohľadu na vek dotknutej osoby a môže sa časom zosilňovať. Takýto záujem v sebe zahŕňa okrem iného právo na získanie spoľahlivých informácií o biologickej realite svojho pôvodu, pričom v kontexte vedeckého pokroku, najmä v súvislosti s dostupnosťou DNA testov a ich analýz, nadobúda efektívna realizácia osobitný význam. ESĽP zdôraznil, že kolidujúce záujmy, ako napríklad ochrana práv tretích osôb, telesnej integrity či právnej istoty predstavujúce legitímne ciele, nemôžu automaticky prevážiť nad individuálnym právom na poznanie vlastnej identity, pokiaľ neexistujú objektívne, dostatočne závažné a primerané dôvody na jeho obmedzenie.[33]

„V Španielsku, krajine s najvyšším počtom prípadov asistovanej reprodukcie v Európe a kde je anonymita darcov chránená zákonom, majú však osoby počaté z darcovstva právo na prístup k neidentifikujúcim informáciám o darcovi, vrátane zdravotných údajov. Za mimo-

[30] Kapitola 6 – Inseminácia a Kapitola 7 – Mimotelové oplodnenie.

[31] HENRY, L. et al. FIGO position statement: Gamete donations. In: *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. John Wiley & Sons Ltd, 2025, roč. 170, č. 1 [cit. 2026.05.15]. Dostupné na: https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ijgo.70200

[32] Rozsudok ESĽP vo veci **JÄGGI vs. Švajčiarsko** zo dňa 13.10.2006, sťažnosť č. 58757/00.

[33] Tamtiež.

riadnych okolností, ktoré predstavujú významné riziko pre počaté dieťa, môže byť dokonca sprístupnená aj identita darcu.“[34]

Hybridné modely predstavujú kompromis medzi uvedenými prístupmi. Charakteristické sú tým, že umožňujú prístup k neidentifikujúcim údajom o darcovi, prípadne zavádzajú mechanizmy podmieneného alebo dobrovoľného odhalenia identity. V niektorých prípadoch ide aj o prechodné režimy medzi anonymným a otvoreným modelom. „*V snahe rešpektovať autonómiu darcov aj príjemcov prijali niektoré legislatívy, napríklad v Dánsku, na Islande, v niektorých kanadských provinciách a v niektorých štátoch USA, tzv. dvojkoľajový systém, ktorý umožňuje darcom a príjemcom vybrať si medzi anonymným a neanonymným darovaním*.“ [35]

Komparatívna analýza uvedených modelov poukazuje na zreteľný trend postupného odklonu od absolútnej anonymity darcov smerom k právnym úpravám, ktoré v rôznej miere reflektujú právo dieťaťa na poznanie biologického pôvodu.[36] Tento vývoj je determinovaný nielen judikatúrou ESĽP, ale aj technologickým pokrokom, najmä rozvojom genetického testovania, ktoré významne oslabuje faktickú anonymitu darcov. Možno konštatovať, že súčasná diverzita právnych úprav odráža pretrvávajúce napätie medzi ochranou súkromia darcu a ochranou práv dieťaťa. Napriek tomu je možné identifikovať postupnú konvergenciu európskych právnych poriadkov smerom k posilňovaniu práv dieťaťa, čo predstavuje významný interpretačný trend pre ďalší vývoj právnej regulácie v tejto oblasti.

3 Dopady technologického pokroku na koncept anonymity darcu

Dynamický rozvoj biomedicínskych technológií, najmä v oblasti genetického testovania a analýzy DNA, zásadným spôsobom mení východiská, na ktorých bola tradične založená anonymita darcov gamét. Kým právna úprava vychádzala z predpokladu, že identita darcu môže byť efektívne chránená, súčasný technologický rozvoj tento predpoklad

[34] HENRY, L. et al. FIGO position statement: Gamete donations. In: *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. John Wiley & Sons Ltd, 2025, roč. 170, č. 1 [cit. 2026.05.15]. Dostupné na: https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ijgo.70200

[35] Tamtiež.

[36] GARAYOVÁ, L. Od mýtov a tabu k právnym normám: Historický vývoj právnej regulácie asistovanej reprodukcie a najlepší záujem dieťaťa. In: *Aktuálne medicínske a právne aspekty asistovanej reprodukcie*. Bratislava: SOLEN, 2025. s. 51. ISBN 978-80-89858-37-8.

významne relativizuje.[37] Rozmach komerčne dostupných genetických testov a online databáz DNA profilov umožňuje jednotlivom identifikovať biologických príbuzných aj bez prístupu k oficiálnym registrom. V dôsledku tohto sa anonymita darcu stáva skôr právnou fikciou než reálne udržateľným stavom. Ako uvádza odborná literatúra, aj v právnych poriadkoch, ktoré formálne zachovávajú anonymitu darcov, dochádza k jej faktickému prelomeniu prostredníctvom nepriamych identifikačných mechanizmov.[38]

Technologický pokrok tak vytvára nový kontext pre posudzovanie konfliktu medzi právom darcu na súkromie a právom dieťaťa na poznanie biologického pôvodu. Zatiaľ čo v minulosti bolo možné považovať anonymitu za efektívny nástroj ochrany súkromia, v súčasnosti jej zachovanie nezaručuje reálnu ochranu identity darcu. Naopak, môže viesť k právnej neistote, keďže identifikácia darcu môže nastať mimo regulovaného právneho rámca. Na uvedený vývoj reflektuje aj právna doktrína, ktorá poukazuje na potrebu prehodnotenia existujúcich regulačných modelov. V podmienkach, kde technologické prostriedky umožňujú identifikáciu biologického pôvodu de facto, sa javí ako neudržateľné zachovávať de iure anonymitu bez adekvátnych mechanizmov na ochranu práv všetkých dotknutých subjektov.[39]

Z hľadiska normatívneho hodnotenia možno konštatovať, že technologický pokrok posilňuje argumenty v prospech modelov, ktoré explicitne uznávajú právo dieťaťa na prístup k informáciám o biologickom pôvode. Súčasne však vyvoláva potrebu komplexnej právnej úpravy, ktorá bude reflektovať nové riziká spojené s ochranou osobných údajov a súkromia darcov v digitálnom prostredí. Vzhľadom na rastúce výzvy v oblasti ochrany dôvernosti a anonymity, najmä v kontexte rozširovania genetických databáz, sa zdôrazňuje potreba efektívnej ochrany súkromia pri súčasnom zabezpečení vyváženého zohľadnenia práv všetkých zúčastnených strán. Zároveň je nevyhnutné

[37] POLYAKOVA, I. G. et al. Donor Programs in Human Reproduction: Reviewing the Debate on Anonymityand Openness. In: *Changing Societies & Personalities* [online]. Yekaterinburg: Ural Federal University, 2025, roč. 9, č. 3 [cit. 2026.05.29]. Dostupné na: https://changing-sp.com/ojs/index.php/csp/article/view/810/357

[38] ISHII, T. - de MIGUEL BERIAIN, I. Shifting to a model of donor conception that entails a communication agreement among the parents, donor, and offspring. In: *BMC Medical Ethics* [online]. London: BioMed Central, 2022, roč. 23, č. 18 [cit. 2026.05.28]. Dostupné na: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8895777/

[39] HARPER, J. C. et al. The end of donor anonymity: howgenetic testing is likely to driveanonymous gamete donationout of business. In: *Human Reproduction* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2016, roč. 0, č. 0 [cit. 2026.05.29]. Dostupné na: https://academic.oup.com/humrep/article/31/6/1135/1749791

reflektovať kultúrnu a náboženskú diverzitu ako kľúčový faktor pri formulovaní eticky citlivých a kontextovo primeraných postupov v oblasti darovania gamét.[40]

4 Kritická reflexia a hodnotenie normatívnej udržateľnosti anonymity

Popri sebe koexistujú regulačné modely založené na úplnej anonymite, podmienenej identifikovateľnosti i otvorenom prístupe k údajom o darcovi. Táto pluralita býva tradične interpretovaná ako prirodzený dôsledok absencie európskeho konsenzu v bioeticky citlivých otázkach a prejav rešpektu voči regulačnej autonómii štátov európskeho priestoru. Otázkou však zostáva, či je predmetná diverzita z dlhodobého hľadiska objektívne udržateľná.

Na základe kritického zhodnotenia možno konštatovať, že súčasná fragmentácia už nepredstavuje výlučne prejav legitímneho pluralizmu, ale začína sa prejavovať v rozdielnej intenzite právnej ochrany porovnateľných situácií.[41] Rozsah prístupu jednotlivca k relevantným informáciám o jeho genetickom pôvode sa totiž primárne odvíja od jurisdikcie, v rámci ktorej došlo k procesu darcovstva gamét. Výsledkom je teda paradoxne stav, v ktorom hlavnú úloh zohráva geografická náhodnosť regulačného rámca.[42] Takýto prístup vyvoláva otázku, či možno ochranu aspektov osobnej identity ponechať výlučne v priestore náhodnej diskrečnej právomoci. Napriek skutočnosti, že právo štátom európskeho priestoru tradične priznáva široký priestor uváženia v oblasti rodinného a reprodukčného práva, tento priestor nemožno chápať ako neobmedzený. *„Ak krajina A zakazuje alebo obmedzuje určitý postup (napríklad darcovstvo vajíčok, predimplantačný genetický skríning embryí, liečba pre staršie alebo LGBT osoby), pacienti vyhľadajú*

[40] HENRY, L. et al. FIGO position statement: Gamete donations. In: *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. John Wiley & Sons Ltd, 2025, roč. 170, č. 1 [cit. 2026.05.15]. Dostupné na: https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ijgo.70200

[41] GROLL, D. Gamete donation: anti-anonymity does not equate to anti-donation. In: *Human Reproduction Open* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2022, roč. 2022, č. 4 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9562141/

[42] ŁUKASIEWICZ, R. The Scope of Donor-Conceived Person's Right to Access Information about the Gamete Donor in Europe – A Comparative Review. In: *Journal of Politics and Law* [online]. Canadian Center of Science and Education, 2020, roč. 13, č. 4 [cit. 2026.05.29]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/346207760_The_Scope_of_Donor-Conceived_Person's_Right_to_Access_Information_about_the_Gamete_Donor_in_Europe_-_A_Comparative_Review

krajinu B s liberálnejšími zákonmi.“[43] Za predpokladu, že rozdielnosť vnútroštátnych riešení vedie k zásadne odlišnej ochrane identických záujmov osôb nachádzajúcich sa v porovnateľnom postavení, vzniká otázka, či pluralita sama osebe neprestáva byť hodnotou s bezvýhradnou ochranou. „*Je však potrebné poznamenať, že v rámci súčasnej reality reprodukčného zdravotníckeho priemyslu môže cezhraničná reprodukčná starostlivosť obchádzať akékoľvek ustanovenia špecifické pre jednotlivé krajiny, čím sa pridáva ďalšia úroveň komplexnosti k už tak heterogénnemu prostrediu.“*[44]

Normatívne hodnotenie anonymity darcov gamét si preto vyžaduje prekročenie rámca formálnej komparácie jednotlivých vnútroštátnych modelov a identifikáciu spoločných kritérií, prostredníctvom ktorých možno posúdiť ich schopnosť primerane reagovať na kolidujúce práva a legitímne záujmy dotknutých osôb. Východiskom takejto syntézy je skutočnosť, že anonymita darcu nepredstavuje izolovanú otázku ochrany súkromia, ale súčasť širšieho právneho problému vzťahu medzi právom osoby poznať svoj biologický pôvod, právom darcu na ochranu súkromia a autonómiou osôb rozhodujúcich sa pre využitie postupov asistovanej reprodukcie. Tieto záujmy nemožno posudzovať abstraktne ani bez zohľadnenia ich rozdielnej povahy a intenzity. Komparatívna analýza preto poskytuje nielen prehľad odlišných legislatívnych riešení, ale predovšetkým podklad na identifikáciu spoločných normatívnych limitov a na formuláciu kritérií[45], podľa ktorých možno posúdiť ich dlhodobú udržateľnosť.

---

[43] GARAYOVÁ, L. Medzinárodná regulácia asistovanej reprodukcie. In: *Aktuálne medicínske a právne aspekty asistovanej reprodukcie.* Bratislava: SOLEN, 2025. s. 252. ISBN 978-80-89858-37-8.

[44] HENRY, L. et al. FIGO position statement: Gamete donations. In: *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. John Wiley & Sons Ltd, 2025, roč. 170, č. 1 [cit. 2026.05.15]. Dostupné na: https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ijgo.70200

[45] Na účely hodnotenia normatívnej udržateľnosti možno vymedziť niekoľko vzájomne prepojených kritérií. Prvým je miera ochrany práva osoby narodenej v dôsledku darovania gamét na poznanie svojho vlastného biologického pôvodu, a to vrátane možnosti získať identifikačné údaje darcu, ako aj relevantné neidentifikujúce a zdravotné informácie. Druhým je ochrana súkromia darcu a rešpektovanie jeho informovaného súhlasu a legitímnych očakávaní, najmä pokiaľ ide o podmienky, za ktorých darovanie uskutočnil. Tretím kritériom je primeranosť zásahov do kolidujúcich práv, ktorá predpokladá jasné zákonné podmienky prístupu k údajom, rozlíšenie medzi identifikačnými a neidentifikujúcimi informáciami a existenciu účinných procesných záruk. Štvrtým kritériom je adaptačná schopnosť právnej úpravy, a teda jej schopnosť reagovať na vývoj poznatkov o význame genetického pôvodu, rozvoj komerčných genetických testov a rastúcu možnosť identifikácie osôb aj bez formálneho prístupu k úradným registrom.

Aplikácia uvedených kritérií odhaľuje rozdiely v prínosoch a obmedzeniach jednotlivých modelov právnej úpravy anonymity. Anonymný model poskytuje vysokú mieru formálnej ochrany identity darcu a môže podporovať právnu istotu. Na druhej strane však obmedzuje prístup osoby narodenej z darovania k informáciám o vlastnom pôvode, pričom faktická účinnosť tohto modelu sa oslabuje v dôsledku rozvoja genetického testovania a cezhraničnej dostupnosti genetických databáz. Model identifikovateľného darcu naopak posilňuje možnosť poznania biologického pôvodu, avšak vyžaduje primerané záruky ochrany súkromia darcu a jasné pravidlá upravujúce rozsah, čas a podmienky sprístupnenia údajov. Medzi týmito pólmi sa nachádzajú hybridné modely, ktoré oddeľujú prístup k neidentifikačným informáciám od prístupu k identite darcu alebo viažu sprístupnenie identity na dosiahnutie určitého veku či splnenie zákonných podmienok. Ich potenciálnou výhodou je flexibilnejšie zohľadnenie rozdielnej povahy dotknutých záujmov; ich skutočná udržateľnosť však závisí od kvality nastavených podmienok, dostupnosti účinných postupov a schopnosti predchádzať neodôvodneným rozdielom v postavení jednotlivých kategórií osôb.

Nemožno sa stotožniť so záverom a ani vychádzať výlučne z predpokladu, že poznanie genetického pôvodu predstavuje absolútnu podmienku a univerzálne určujúci prvok osobnej identity.[46] *„Hlavným dôvodom, prečo nemožno bezvýhradne vychádzať z názorov osôb počatých z darovaných gamét, je skutočnosť, že samotná osobná skúsenosť neposkytuje dostatočný základ na autoritatívne posudzovanie mnohých otázok, ktoré sú predmetom diskusií o darcovstve gamét. To, že osoba bola počatá prostredníctvom darcovstva reprodukčných buniek, z nej samo osebe nerobí odbornú autoritu pri určovaní obsahu pojmu rodičovstva, povahy rodičovských povinností, základu a rozsahu práv či spôsobu vyvažovania vzájomne si konkurujúcich oprávnených záujmov. Rovnako nemožno automaticky predpokladať, že jej osobná skúsenosť poskytuje rozhodujúce poznanie o význame genetického pôvodu pre formovanie identity jednotlivca.[47]“* Domnievame sa, že takáto interpretácia by viedla k neprimeranému biologickému redukcionizmu, v rámci

[46] TURKMENDAG, I. The Donor-conceived Child's 'Right to Personal Identity': The Public Debate on Donor Anonymity in the United Kingdom. In: *Journal of Law and Society* [online]. Oxford: Wiley-Blackwell, 2012, roč. 39, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-6478.2012.00570.x?msockid=1fe88959bdb4682127669e39bc556922

[47] GROLL, D. Gamete donation: anti-anonymity does not equate to anti-donation. In: *Human Reproduction Open* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2022, roč. 2022, č. 4 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9562141/

ktorého by genetická väzba nadobudla dominantné postavenie na úkor rôznorodých dimenzií rodičovstva. Rovnako problematické je však riešenie, ktoré vopred a nezvratne vylúči možnosť osoby rozhodnúť sa, či sú pre ňu informácie o biologickom pôvode významné. Predmetom právnej ochrany by preto nemalo byť samotné presadenie určitého hodnotového pohľadu na význam genetickej väzby, ale zachovanie priestoru pre autonómne vytváranie vlastného životného príbehu. Z hľadiska proporcionality preto vyvoláva pochybnosti právny režim, ktorý by uprednostňoval definitívnu ochranu jedného záujmu bez vytvorenia mechanizmov umožňujúcich zohľadniť za určitých vopred stanovených podmienok meniace sa okolnosti a potreby všetkých dotknutých subjektov.[48] Vyvažovanie protichodných záujmov pritom nemožno založiť na absolútnej preferencii jedného z nich, ale na hľadaní primeraného a kontextovo citlivého usporiadania ich vzájomného vzťahu. Modely analyzované v časti 2 možno v tomto kontexte vnímať ako rozdielne normatívne odpovede na otázku, do akej miery má byť ochrana anonymity absolútna, podmienené alebo prelomená za zákonom stanovených okolností. Za udržateľné možno považovať predovšetkým také riešenie, ktoré umožňuje diferencovať medzi jednotlivými kategóriami záujmov, uplatňuje primerané a predvídateľné podmienky prístupu k chráneným informáciám a poskytuje účinné procesné záruky ochrany všetkých dotknutých osôb. Normatívna udržateľnosť sa tak nedovíja od kategorickej voľby medzi anonymitou a transparentnosťou, ale od schopnosti právneho rámca zachovať spravodlivú rovnováhu medzi nimi bez neodôvodneného a neprimeraného potlačenia ktorékoľvek z kolidujúcich právnych záujmov.

Domnievame sa, že práve právna úprava, ktorá vytvára mechanizmy procedurálne kontrolovaného sprístupňovania údajov umožňuje zachovať rovnováhu medzi predvídateľnosťou vzťahov a rešpektovaním osobnej identity. Normatívne udržateľná budúcnosť európskej regulácie nemôže spočívať v rigidnom zachovaní anonymity, ani v bezpodmienečnej transparentnosti. Jej základom by malo byť vytvorenie minimálnych spoločných štandardov[49]. Vzhľadom na narastajúci

[48] TAKES, F. The child's best interest in gamete donation. In: *Bioethics* [online]. Oxford: John Wiley & Sons Ltd, 2021, roč. 36, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9298027/

[49] Takéto štandardy by mali zahŕňať predovšetkým zabezpečenie dlhodobého uchovávania relevantných údajov o darovaní, rozlíšenie medzi prístupom k zdravotným a iným neidentifikujúcim informáciám a prístupom k identite darcu, vopred stanovené podmienky sprístupnenia identifikačných údajov a účinné mechanizmy ochrany pred ich neoprávneným

rozsah cezhraničného využívania metód asistovanej reprodukcie sa potreba medzinárodnej spolupráce a efektívnej výmeny relevantných informácií stáva čoraz významnejšou. Jednotlivé štáty by malo posilniť vzájomnú koordináciu a spoluprácu v oblasti dohľadu nad postupmi asistovanej reprodukcie, pričom jedným z možných nástrojov by mohlo byť vytvorenie medzinárodného registra a prepojenie vnútroštátnych databáz darcov. Takýto mechanizmus by mohol prispieť k zvýšeniu transparentnosti systému, ochrane práv dotknutých osôb a účinnejšej kontrole využívania gamét.[50] Z hľadiska dlhodobej udržateľnosti sa preto ako najperspektívnejší javí model regulovanej identifikovateľnosti, ktorý umožňuje osobe narodenej z darovaných gamét získať za zákonom stanovených podmienok informácie o svojom biologickom pôvode, pričom súčasne zachováva dôvernosť údajov, vylučuje automatické stotožnenie genetického pôvodu s právnym rodičovstvom a primerane chráni súkromie darcu. *„Jedným z prístupov*[51] *by mohlo byť vytvorenie štandardu založeného na koncepcii postupného rozširovania prístupu k údajom o darcovi, v rámci ktorého by široký prístup k neidentifikujúcim údajom o darcovi predstavoval prvú fázu ďalšieho posilňovania ochrany osôb počatých z darovaných gamét. Druhým krokom by bolo umožniť stranám využívať systém vzájomného súhlasu na identifikáciu darcu. Právny systém by mal zaručovať nástroje, ktoré sprístupnia identifikačné údaje o darcovi v prípade, ak s tým darca vyjadrí súhlas.“*[52] Takéto riešenie predstavuje normatívne obhájiteľnejšiu alternatívu k absolútnej anonymite za predpokladu, že jeho konkrétne procesné a časové nastavenie rešpektuje proporcionalitu, právnu istotu a rozdielne postavenie dotknutých osôb.

použitím. Osobitnú pozornosť si vyžaduje aj intertemporálny rozmer právnej úpravy, keďže zmena režimu anonymity môže zasiahnuť osoby, ktoré darovali gaméty alebo sa narodili v čase platnosti odlišných pravidiel.

[50] GARAYOVÁ, L. Medzinárodná regulácia asistovanej reprodukcie. In: *Aktuálne medicínske a právne aspekty asistovanej reprodukcie.* Bratislava: SOLEN, 2025. s. 254-255. ISBN 978-80-89858-37-8.

[51] Podobné riešenie možno nájsť v niektorých právnych poriadkoch, v ktorých bola anonymita darcov prelomená aj vo vzťahu k osobám, ktoré darovali gaméty ešte pred zavedením identifikovateľného darcovstva ako všeobecného pravidla. In: ŁUKASIEWICZ, R. The Scope of Donor-Conceived Person's Right to Access Information about the Gamete Donor in Europe – A Comparative Review. In: *Journal of Politics and Law* [online]. Canadian Center of Science and Education, 2020, roč. 13, č. 4 [cit. 2026.05.29]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/346207760_The_Scope_of_Donor-Conceived_Person's_Right_to_Access_Information_about_the_Gamete_Donor_in_Europe_-_A_Comparative_Review

[52] Tamtiež.

Záverečné zhodnotenie

Komparatívna analýza poukazuje na rozdielne spôsoby vyvažovania práva na poznanie biologického pôvodu, ochrany súkromia darcu a právnej istoty dotknutých osôb. Ich normatívnu udržateľnosť je preto potrebné posudzovať podľa jednotlivých kritérií, najmä miery ochrany kolidujúcich práv, proporcionality zásahov, právnej istoty a schopnosti právnej úpravy reagovať na technologický vývoj. Práve posledný uvedený aspekt spochybňuje dlhodobú účinnosť absolútnej anonymity, keďže možnosti identifikácie darcov môžu prekračovať hranice formálnej právnej ochrany. Pri konflikte dotknutých práv je nevyhnutné uplatňovať test proporcionality a skúmať, či sledovaný cieľ možno dosiahnuť aj menej obmedzujúcimi prostriedkami. V tomto kontexte treba rozlišovať medzi prístupom k identite darcu a verejným sprístupnením jeho údajov. Ako perspektívnejší sa javí model regulovanej identifikovateľnosti, ktorý umožňuje kontrolovaný prístup k identifikačným informáciám pri zachovaní dôvernosti a účinných záruk ochrany súkromia.

Budúci legislatívny vývoj v európskom právnom priestore by preto mal smerovať k vytváraniu spoločných minimálnych štandardov upravujúcich uchovávane údajov, podmienky ich sprístupnenia a ochranu dotknutých osôb. Normatívna udržateľnosť právnej úpravy nespočíva v absolútnom uprednostnení anonymity ani identifikovateľnosti, ale v schopnosti preukázateľne a primerane vyvažovať kolidujúce práva a záujmy aj v meniacich sa technologických a spoločenských podmienkach. Práve schopnosť reagovať na predmetné zmeny bez rezignácie na ochranu súkromia, autonómie a právnej istoty predstavuje základné kritérium normatívnej legitimity budúcej regulácie. Budúcnosť anonymity darcov gamét v európskom právnom priestore preto nemožno vnímať výlučne ako otázku víťazstva jedného záujmu nad druhým, ale skôr ako hľadanie cesty rovnováhy. Práve od schopnosti vytvoriť takúto rovnováhu bude závisieť, či bude budúca právna úprava nielen formálne konzistentná, ale aj materiálne spravodlivá a udržateľná.

Zoznam použitej literatúry

1. AMERICAN SOCIETY FOR REPRODUCTIVE MEDICINE. *Assisted Reproductive Technology: A Guide for Patients* [online]. Birmingham: Fertility Answers, 2016 [cit. 2026.05.25]. Dostupné na:

http://www.fertilityanswers.com/wp-content/uploads/2016/04/assisted-reproductive-technologies-booklet.pdf

2. CORREIA, M. et al. The Right to Be Forgotten versus the Right to Disclosure of Gamete Donors' ID: Ethical and Legal Considerations. In: *Acta bioethica* [online]. Santiago: Universidad de Chile, 2021, roč. 27, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/352336431_The_Right_to_Be_Forgotten_versus_the_Right_to_Disclosure_of_Gamete_Donors%27_ID_Ethical_and_Legal_Considerations
3. DUFALOVÁ, L. *Surogačné materstvo.* Bratislava: Wolters Kluwer: Univerzita Komenského, Právnická fakulta, 2020, 153 s. ISBN 978-80-571-0241-0.
4. GARAYOVÁ, L. Medzinárodná regulácia asistovanej reprodukcie. In: *Aktuálne medicínske a právne aspekty asistovanej reprodukcie.* Bratislava: SOLEN, 2025. s. 211-261. ISBN 978-80-89858-37-8.
5. GARAYOVÁ, L. Od mýtov a tabu k právnym normám: Historický vývoj právnej regulácie asistovanej reprodukcie a najlepší záujem dieťaťa. In: *Aktuálne medicínske a právne aspekty asistovanej reprodukcie.* Bratislava: SOLEN, 2025. s. 23-56. ISBN 978-80-89858-37-8.
6. GROLL, D. Gamete donation: anti-anonymity does not equate to anti-donation. In: *Human Reproduction Open* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2022, roč. 2022, č. 4 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9562141/
7. HARPER, J.C. et al. The end of donor anonymity: howgenetic testing is likely to driveanonymous gamete donationout of business. In: *Human Reproduction* [online]. Oxford: Oxford University Press, 2016, roč. 0, č. 0 [cit. 2026.05.29]. Dostupné na: https://academic.oup.com/humrep/article/31/6/1135/1749791
8. HENRY, L. et al. FIGO position statement: Gamete donations. In: *International Journal of Gynecology & Obstetrics* [online]. John Wiley & Sons Ltd, 2025, roč. 170, č. 1 [cit. 2026.05.15]. Dostupné na: https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ijgo.70200
9. ISHII, T. - de MIGUEL BERIAIN, I. Shifting to a model of donor conception that entails a communication agreement among the parents, donor, and offspring. In: *BMC Medical Ethics* [online]. London: BioMed Central, 2022, roč. 23, č. 18 [cit. 2026.05.28]. Dostupné na: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC8895777/
10. ŁUKASIEWICZ, R. The Scope of Donor-Conceived Person's Right to Access Information about the Gamete Donor in Europe – A Comparative Review. In: *Journal of Politics and Law* [online]. Canadian Center of Science and Education, 2020, roč. 13, č. 4 [cit. 2026.05.29]. Dostupné na:

https://www.researchgate.net/publication/346207760_The_Scope_of_Donor-Conceived_Person's_Right_to_Access_Information_about_the_Gamete_Donor_in_Europe_-_A_Comparative_Review

11. POLYAKOVA, I. G. et al. Donor Programs in Human Reproduction: Reviewing the Debate on Anonymityand Openness. In: *Changing Societies & Personalities* [online]. Yekaterinburg: Ural Federal University, 2025, roč. 9, č. 3 [cit. 2026.05.29]. Dostupné na: https://changing-sp.com/ojs/index.php/csp/article/view/810/357
12. ŘEŽÁBEK, K. *Asistovaná reprodukce pro lékaře*. Praha: Maxdorf, 2024, 112 s. ISBN 978-80-7345-154-7.
13. RYBÁNSKA, L. Prehľad aktuálnych techník asistovanej reprodukcie. In: *Aktuálne medicínske a právne aspekty asistovanej reprodukcie.* Bratislava: SOLEN, 2025. s. 93-125. ISBN 978-80-89858-37-8.
14. TAKES, F. The child's best interest in gamete donation. In: *Bioethics* [online]. Oxford: John Wiley & Sons Ltd, 2021, roč. 36, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9298027/
15. TURKMENDAG, I. The Donor-conceived Child's 'Right to Personal Identity': The Public Debate on Donor Anonymity in the United Kingdom. In: *Journal of Law and Society* [online]. Oxford: Wiley-Blackwell, 2012, roč. 39, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-6478.2012.00570.x?msockid=1fe88959bdb4682127669e39bc556922
16. VALC, J. Asistovaná reprodukce a její vliv na právní status (nad)početého embrya či dospívajícího dítěte. In: *Časopis zdravotnického práva a bioetiky* [online]. Praha: ÚSP AV ČR, 2017, roč. 7, č. 3 [cit. 2026.05.29]. ISSN 1804-8137. Dostupné na: https://www.fmed.uniba.sk/fileadmin/lf/sucasti/Teoreticke_ustavy/Ustav_socialneho_lekarstva_a_lekarskej_etiky/medicinska_etika/Seminar3_Text1_Asistovana_repodukcia_J.Valc.pdf
17. WEI, Y. et al. Burden of female infertility in 204 countries and territories, 1990–2021: results from the Global Burden of Disease Study 2021. In: *Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology* [online]. Taylor & Francis Group. 2025, roč. 46, č. 1 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0167482X.2025.2459618?scroll=top&needAccess=true#abstract
18. ZEGERS-HOCHSCHILD, F. et al. International Committee for Monitoring Assisted Reproductive Technology (ICMART) and the World Health Organization (WHO) revised glosssary of ART terminology. Fertility and Sterility. In: *Human Reproduction* [online]. Elsevier, 2009, roč. 24, č. 11 [cit. 2026.05.30]. Dostupné na: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0015028209036887